dega, millised ulatusid 2000—4000 rublani. 1892. a. alates hakkas olukord järjest paranema ning pääle 1902. a. esineb gaasivabrik linna eelarves alatise tuluallikana. Nõudmine gaasi järgi kasvas jõudsasti, nii et 1905—1909 oldi sunnitud vabrikut laiendama. Laiendamise järel töötas gaasivabrikus 3 ahju à 8 retordiga, 2 ahju à 6 retordiga, 2 aurukatelt ja 2 aurumasinat.

Maailmasõja päevil, kus küttematerjaliks tarvitatava kivisöe saamine muutus võimatuks, seisis vabriku tegevus 1915.—1918. a.

Iseseisvusaja alul teotses gaasivabrik sama sisseseadmega, mis tal oli 1909 laiendamise järel. Iseseisvusajal uut seadet juurde muretsetud ei ole, küll aga teostati kõigi 8-retordiliste gaasiahjude ümberehitamine. Gaasivabrik oli oma produktsiooni haripunktil 1913. a., kui oli gaasitarvitajaid 459 ja kõik uulid valgustati gaasiga. 1930./31. a. oli gaasivabrikul 284 abonenti, kes tarvitasid ligikaudu 50% kõigest müüdud gaasist. Eratarvitajaile müüdud gaasist tarvitatakse valgustuseks umbes 16%, kuna 84% kasustatakse majapidamiseks ja tehniliseks tarbeks. Valgusallikana on elekter gaasi eratarvitusest peaaegu välja tõrjunud. On ainult üksikud erandjuhtumid, kus tarvitatakse valgustuseks gaasi, näit. vaateakende valgustamiseks, seepärast et gaas talvel ühtlasi soojendab ja ei lase aknaid jäästuda. Uulide valgustamisel on aga gaasil veel küllalt suur osatähtsus. Siiski ei ole sellelgi alal näha ette laienemist, sest kõik uuesti ülesseatavad valgustuspunktid ühendatakse elektrivoolu võrguga. Jõuallikana on elekter gaasi täiesti välja tõrjunud, nii et käesoleval ajal ei ole enam ühtegi gaasimootorit tarvitusel. Järjekindlat laienemist näitab aga gaasi tarvitamine tehniliseks tarbeks, — trükikodades, töökodades ja vabrikuis, laboratooriumes, kliinikuis jne. Majapidamise tarvis gaasi on kasustatud võrdlemisi vähe, sest küttepuud on odavad.

Valmistatud gaasi hulk on seisnud kogu iseseisvusaja kestes ligikaudu ühesugusel tasemel, küündimata siiski 1913. a. tasemele.

88.

	Valmistatud m³	Kasustatud: Lastud võrku m³	Eratarvituseks m³	Uulide valgustuseks m³	Vabrikus m³	Kadu m³
1913.	886945,58	887041,87	466620,15	288654,43	16997,66	114769,63
1920.	359615,85	359867,90	180673,11	81000,86	12497,61	85696,32
1923.	364246,17	363968,64	160667,86	128346,24	13044,19	61910,35
1926.	329285,13	329732,59	127052,02	148960,37	9835,53	43884,67
1929/30.	420630,56	420018,90	136060,18	195351,01	13388,52	75219,19
1930/31.	404914,12	404670,38	132481,59	184293,77	14737,39	73157,63

Eragaasitarvitamise vähenemist näitab kujukalt ülesseatud gaasimõõtjate arvustik. 1920. aastal seati üles 37, võeti maha 52 mõõtjat, jäi aasta lõpuks 420 mõõtjat. 1930./31. a. seati üles 18, võeti maha 26 mõõtjat, jäi üles aasta lõpuks 284 mõõtjat. 1920.—1930./31. a. seati üles üldse 276 mõõtjat, maha võeti aga 425 gaasimõõtjat.

Tartu I, lk. 193